

МИНИСТЕРСТВО ПРОСВЕЩЕНИЯ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ
Министерство образования Республики Тыва
Муниципальное учреждение Управление образования
администрации Каа-Хемского района Республики Тыва
МБОУ СОШ с.Кундустуг Каа-Хемского района Республики Тыва

Согласовано:
Заместитель директора по УВР
Норбу А.А.
«29» августа 2025 года

Утверждаю:
Директор МБОУ СОШ
с. Кундустуг Каа-Хемского района
/Давалай К.Н./
Приказ № 2 от «30» 08 2025г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА
(ID 9293687)

учебного предмета «Литературное чтение на родном (тувинском) языке»
для обучающихся 3 класса

с.Кундустуг 2025

Тайылбыр бижик

3-кү класстың «Литературлуг номчулга» эртеминге тургускан ажылчын программаны Россия Федерациязының «Россияның Школазы» деп өөредилге-методиктиг бөлүккө, Тыва Республиканың нити өөредилгезиниң эге школага 1- 4 класстарга тыва дыл болгаш номчулгаталазы-биле күрүне стандарттарынга дүүштүр, 2011 чылдың Э. Д. Ондарның 2- 4 класстарга номчулга программасынга болгаш 2013 чылда үндүргени 3-кү класстарның Л.С.Кара-оолдуң «Литературлуг номчулга» номунга даянып тургускан. Бо ажылчын программа эге школаның Федералдыг күрүнес тандарттарының сорулгаларын чедипалырынче угланган.

Тыва уругларнышын, кижизиг, эртем-билиглиг кижилер кылдыр өөредири амгы үенин школаларының эң-не кол сорулгаларынын бирээзи. Үжүк-бижик номчуп билип эгелээриниң эн-не кол дөзү- эге класстар. 7-10 харлыынга чедир уругнуң чугаа-домааның аңгы-аңгы хевирлериниң (бижимел чугаа, номчулга, дыннап билири) сайзыраарынга таарымчалыг уези. Ынчангаш тыва литературлуг номчулга эге школага чугула эртемнернин бирээзи.

«Литературлуг номчулга»

деп эртемниң өөредилге планында туружу

Ниитизи-биле программа ёзугаар 3-кү класска неделяда 1 шак, бүдүн чылда 34 шак көрдүнгөн.

«Литературлуг номчулга» деп эртемнин нити характеристиказы.

Эге школага «Литературлуг номчулга» деп эртем өөреникчини чогаалга чаңгыс аай болгаш узуктелиишкин чок өөредиринин бир кезээ болур.

Эге класс өөреникчилериниң УК эртемни өөренип тура, амыдыралчы дуржулгазы байлак эвес болганындан чечен чогаалды сөстүң уран чүүлү деп шиңгээдип алыры онзагай.

«Литературлуг номчулга» кичээлдериниң, өске эртемнерге бодаарга, бир тускай чүүлү-кичээл бүрүзүнге чогаалдың жанр болгаш утказындан хамаарылга чок өөреникчилернин дыл-домаа база нити кижизидилгезинче кичээнгейни угландылары; сөзүглел бүрүзүн уругнуң аас болгаш бижимел чугаазын сайзырадырындан аңгыда, мөзү-бүдүш талазы-биле шынарларын хевирлээр сорулгалыг ажыглаар.

Ук эртемни өөренип тура, эртемнер болгаш культуралар аразында харылзааны тургузар, ынчангаш орус база өске чоннарның аасчогаалы, чечен

чогаалы, хүрээлел, уран чурулга, күш-ажыл кичээлдери-биле холбаары көрдүнүп турар.

Эге школага «Литературлуг номчулга» деп эртемни өөредириниң **кол сорулгазы**-торээн дылынга медреселдиг, шын база аянныг номчуп билир кылдыр чаңчыктырарда, тыва дылда бижиттинген өөредилге, эртем нептергей база чечен чогаал созүглелдериниң утказын шингээдип, угаап бодаар чаңчылдарын оттуруп сайзыратпышаан, бот номчулга дуржулгазынга даянып, номчукчу болур бүрүн эргезин хевирлээр.

Ук сорулганы боттандыраары-биле дараазында айтырыгларны шиитпирлээр:

-төрээн дылынга чугааажыл, чорудулгазынын бүгүхевирлерин (дыңнаары, номчууру, чугаалаары, бижири) сайзыратпышаан, өске кижилер-биле харылза атудуп билир кылдыр чаңчыктырар;

-тыва чечен сөстү эстетиктиг шингээдипалырынга белеткеп, төрээн дылынга номчуттунар сонуургалын оттуруп сайзырадыр;

-тыва чечен чогаалдың сөзүглелдери-биле ажылдап билир кылдыр чепсеглээр сорулгалыг эге практиктиг билиглерни бээр;

-чаңгыс ол-ла темага бижиттинген тыва болгаш өске чоннарның чогаалдарын деңнеп, дөмей болгаш ылгалдыг чүүлдерин тодарадып билир кылдыр чаңчыктырар;

-уругларның номчаан чогаалдарыга даянып, оларның мөзү-бүдүжүн хевирлеп тура, эки-багай, буянныг-бак деп чүүлдер дугайында билиглерин сайзырадыр, төрээн чону база өске аймак кижилер чурттап турар чурту дээш чоргааралын оттуруп, тыва болгаш Россияның чоннарының культура база чечен чогаалын хундулеп билир кылдыр кижизитпишаан, өөреникчиниң мөзү, эстетиктиг дуржулгазын байыдар.

«Литературлуг номчулга» деп эртемни өөредириниң кол угланыышкынары

«Литературлуг номчулга » деп эртемни эге школаның 2-4 класстарыга өөредирин барымдаалаан ийи кол угланыышкын бар:

1. Чугаа болгаш номчулга ажыл-чорудулгазының хевирлери;
2. Уругларның номчукчу ажыл чорудулгазы.

Номчулгага болгаш чугаасайзырадылгазынга өөреникчилерниң билир ужурлуг кол билиглери, мергежилдери болгаш чаңчылдары

3-кү классты доозуп тургаш, өөреникчилер дараазында чүүлдерни шингээдип алган турар.

Номчулганын чаңчылдары:

- 2-ги класска алган билиглерин улам ханыладыр болгаш быжыглаар.

Утка болгаш дыл-домааның талазы-биле чедингир сөзүглелди пауза, интонация болгаш номчулганың темпизин барымдаалап шын, медреселдиг, аянынг номчууру. Номчулга үезинде нарын сөстөрни, ылаңгыя кылыг сөстөрүн, чүве аттарын, утка талазы-биле тудушхолбаалыгсөстөрни (чүвеады – биле эдеренчи, демдек ады – биле чүвеадынынкаттышканы) бот – боттарындан адырбайн, тудуштуруп номчууру. Сөзүглелде чугула утка илередир сөстү ылгап билири. Баштай иштинде номчааш, ООН соонда аянынг, ыткыр номчууру. Диалогту аянынг рольдап номчууру. Иштинде оожум болгаш шилилгелиг номчулганың аргаларын шиңгээдип алганы. Номчулганың темпизин сагып шыдаары. Таныш эвес сөзүглелди номчуурунун дүргени 1 минутада 65-70 хиресөс.

Сөзүглел-биле ажыл. Сөзүглелдин кезектерин чогаалда болуушкуннарның дес дараалашкаан болгаш утка талазы-биле харылзааларын тодарадып билир. Улуг эвес сөзүглелди аңгы-аңгы кезектерге чарып, кезек бүрүзүнге ат (эге) чогаадыры; башкының дузазы-биле сөзүглелдин планын тургузары.

Номчаан чүүлүнүн утказын делгердир болгаш кысказы-биле допчулап чугаалаары. Чогаалдың кол бодалын илередип, боттарының сөстери-биле ону бадыткаары. Чогаалдың киржикчилерининг чугаазын барымдаалап, оларга үнелел бээри.

Болуушкуннун чылдагаанын тайылбырлап шыдаары. Хайгаараан, көрген-билген чүүлдерининг дугайында, башкының дузазы-биле сайгарган чуруктарга хамаарыштыр кыска чугаалар тургузары.

Делгеренгей болгаш кыска план езугаар нгомчаан чүүлүнүн утказын дес-дараалаштыр үшкү арындан чугаалап билири. Сөзүглелде билидинмес болгаш чаа сөстөрни, сөстүн чамдык уран аргаларын боттарының билир шаа-биле тайылбырлап шыдаары.

Чогаалдың кол темазынга, кол утказынга, идеязынга хамаарышкан монологтарны (үзүндүлөр, абзацтар) дыңналдыр номчууру, доктаадып алыры. Чогаалдың маадырларының бирээзининг өмүнээзинден делгеренгей азы допчу чугаа кылып билири. Аас чогаалдарының болгаш чечен чогаалдың хевирлери-биле (жанрлар) практиктиг таныжылга. Басня, ооң онзагай талазы.

3 -күкласстың өөреникчилерининг шиңгээдип алыр билиглери:

- медреселдиг-биле шын номчуп, бижип болгаш чугаалаарынга өөренир;
- төрөөн дыл болгаш литература талазы-биле эге билиглери алыр;
- ном ажыглаарынга чаңчыгар болгаш дылга сонuurгалы, номчулгага болгаш билиглерже чүткүлү хайныгар;
- мораль болгаш эстетика талазы-биле кижизитинер;

- өөренип турар чүүлдерин сайгарып, бөлүктөп, деннеп, түңнөп билиринге, оларның иштинден кол болгаш чугула чүүлдерни тып, тайылбырлаарыңа чаңчыгар.

3- кү классты доозуп тура номчулга программазын шингээди алганының планнаттыңан түңнелдери

Личностуг (личностные результаты)

Өөреникчилер чүнү билир үжүрлүгүл:

- өөредилгениң чедишкениң болурунун чылдагаанын тып билири;
- бодунун ажылын түңнөп, үнелеп билири;
- бодунун төрөөн чуртунга болгаш чонунга, ооң амыдырал-чуртталгазының хамаарылгазын шингээди алыры;
- өске чоннарның нити мөзү-шынарының, моральдыг нормаларының талаларын билип алыры;
- бодунун-даа, өске чоннун кижилериниң кылган эки, багай талаларының уг-шиин тып билири;
- моральдыг нормаларга болгаш этиктиг негелделерге дүүштүр аажы- чаңын таарыштырары;
- өске кижилерниң сагыш-сеткилин, ишти-хөңүн билири болгаш олар-биле кады сагыш-човаары;
- уран-чечен культура-биле таныжып тура эстетиктиг омур –хевирлерниң кижизиттинери;
- өөредилгеже, эртем-билигге чүткүлдүү;

Өөреникчилер чүнү билип алырыл:

- долгандыр турар бойдуска хумагалыг, камныг, ынак болуру;
- аажы- чаңы моральдыг мөзү – шынарга, ужур-чурумга чагыртыры;
- өске чоннарның хамаатыларыңа дең хамаарылгалыг болуру.

Предметтиг (предметные результаты)

(Раздел «Виды речевой и читательской деятельности»)

Номчулга болгаш чугаа сайзырадылгазы

Өөреникчилерниң өөренип алган турар билиглери:

- утка болгаш дыл-домааның талазы-биле чедингир сөзүглелди пауза, интонация болгаш номчулганың темпизин барымдаалап шын, медреселдиг, аяңныг номчууру;
- таныш эвес сөзүглелди номчуурунун дүргени 1 минутада 65 – 70 хиресөс;
- чогаалдың адыңа болгаш аңаа чураан чуруктарга даянып алгаш, чогаалдың кол утказын тодарадып билири;
- чогаалдың темазыңа, кол утказыңа, идеязыңа хамаарышкан монологтарны (үзүндүлерни, абзацтарны) дыңналдыр номчууру, доктаадып алыры;

- сөзүглелдин кезектерин чогаалда болуушкуннарның дес-дараалашкаан болгаш утка талазы-биле харылзааларын тодарадып билири;
- улуг эвес сөзүглелди аңгы-аңгы кезектерге чарып, кезек бүрүзүнге ат (эге) чогаадыры; башкының дузазы-биле сөзүглелдин планын тургузары база сөзүглелге болгаш ооң кезектеринге хамаарышкан айтырыгларны тургузуп билири;
- номчаан чүүлүнүң утказын делгередир болгаш кысказы-биле допчулап чугаалаары;
- уруглар библиотекасында бар номнар-биле, алфавиттиг каталог аайы-биле номнарны тып билири;
- номчаан номнарының кыска тайылбырын тургузуп билири; справочниктер, энциклопедиялар болгаш уругларнын периодиктиг журналдары- биле ажылдап билири;
- чогаалдың кол маадырларының чугаазын, чүнү кылып турарын барымдаалап оларга үнелел бээри;

Өөреникчилерниң өөренип алыр аргалары:

- номчаан чогаалынга хамаарышкан бодунуң үзел-бодалын бодунуң сөстери-биле аас болгаш бижимел хевирге дамчыдып билири;
- номчаан чогаалының эстетиктиг болгаш мөзү-шынар талазы-биле бодунуң бодалдарын чугаалап билири;
- номчаан чогаалының кол маадырларынга болгаш чогаалды бижээн авторнуң позициязынга хамаарыштыр бодунуң үзел – бодалын бодунуң сөстери-биле аас болгаш бижимел хевирге дамчыдып билири;
- дөмей сөзүглелдерни болгаш айтырыгларга харыыларны бижимел хевирге тургузуп билири;

Чогаадыкчы ажылдар (Раздел «Творческая деятельность»)

Өөреникчилерниң өөренип алган турар билиглери:

- диалогту аянынг рольдап номчууру;
- план езугаар сөзүглелди тургузуп билири;
- хайгааралдың туннелинде бижимел чугааның хевирлерин (тодарадып бижиир, угаап-бодаар), болган болуушкуннуң чылдагаанын тодарадып тургаш, чугааларны тургузуп билири;
- бердинген тема езугаар чогаадыгларны, номчаан номунга, көрген кинозунга, теледамчыдылгага, сөзүглелдерниң үзүндүлеринге үнелээшкиннерни бижип билири;
- номчаан чугаазынга шижиткен көргүзүглерге киржири, шээжи-биле доктаадып алган шүлүктерин, чогаалдың үзүндүлерин аянынг номчуп билири;
- бердинген чуруктар езугаар чогаадыгларны тургузуп чогаадып билири.

Өөреникчилерниң өөренип алыр аргалары:

- чогаалдың маадырларының бирээзиниң өмүнээзинден делгеренгей азы допчу чугаа кылып билири; чугааның сюжедин болгаш кол маадырларының болуушкуннарын улаштыр чогаадыры;
- номчаан чогаалдарына чуруктарны чуруп билири;
- бөлүк- биле ажылдап тура сценарийни болгаш проектилерни тургузуп билири;

(Раздел «Литературоведческая пропедевтика»)

Литература эртеминге баштайгы өөрөдиге

Өөреникчилерниң өөренип алган турар билиглери:

- сөзүглелде чугула утка илередир сөстү ылгап билири; баштай иштинде номчааш, ооң соонда аянныг ыткыр номчууру;
- аас чогаалдарынын болгаш чечен чогаалдарынын хевирлери-биле (жанрлар) практиктиг таныжылга; басня, ооң онзагай талалары- биле таныжары;
- авторнуң, кол маадырларның сөзүн, пейзажтың, маадырларның хевир дүрзүзүн, оларның чүнү кылып турарын, амыдырал-чуртталгазын тодарадып ылгап билири;
- авторнуң кол маадырларга хамаарылгазын тодарадып, чугаалап билири;
- жанрларны деңнеп тургаш ылгап билири(тоол – басня, тоол – тоолчургу чугаа, - тоол – чечен чугаа о. ө.);

Өөреникчилерниң өөренип алыр аргалары:

- аянныг уран номчулганың аргаларын (деңнелге, диригжидилге, метафора) ажыглап тургаш, сөзүглелдерниң анализин кылып өөренири;
- аналогия езугаар, аянныг уран номчулганың аргаларын (деңнелге, диригжидилге, метафора) ажыглап тургаш сөзүглелдерни, шүлүктөрни чогаадып тургузуп өөренири.

Метапредметтиг (метапредметные результаты)

Регулятивтиг (Регулятивные)

Өөреникчилерниң өөренип алган турар билиглери:

- бодунуң кылыр ужурлуг ажылын планап болгаш салып алган сорулгалары- биле оларны дүүштүрүп билири;
- чаа өөрөнгөн уран – чечен чугаада башкының айтыпкааны езугаар чүнү кылырын сагыыры;
- өөредиглиг кылдыныгларны аас болгаш бижимел хевирге кылып билири;
- болуушкун төнчүзүндө ,ооң түңнелдерин анализтеп болгаш демдээн салган соонда эдилгелерни кылып билири;

Өөреникчилерниң өөренип алыр аргалары:

- башкы-биле демниг ажылдажышкын үезинде чечен чогаалды өөренип шиңгээдип алырда чаа-чаа сорулгаларны салып билири;
- кылган ажылдарын ажыл үезинде болгаш ажыл соонда шын кылып турарын бот сайгарып шинчилеп билири;
- бодунуң номчулга ажылын планап билири.

Билип алышкын (Познавательные)

Өөреникчилерниң өөренип алган турар билиглери:

- херек билиглери словарларны ажыглап тургаш тып билири;
- чогаалдарны болгаш ооң кол маадырларын деңнеп болгаш үнелел барымдаазын езугаар аңгылап билири;
- чогаалдың кол маадырларының сөстери, сагыш- сеткили, кылып турар чүүлдерин, аразында харылзааларын шиңгээдип алыры.

Өөреникчилерниң өөренип алыр аргалары:

- херек билиглери библиотекалардан, өөредиглиг литературадан болгаш Интернеттен тып билири;
- амыдыралдың болушкуннарын, чечен чогаалдын хевирлерин, кол маадырларын деңнеп болгаш аңгылап билири;
- чогаалды сайгарып турар үеде болгаш бодунуң амыдыралынга даянып алгашч ылдагаан айтып турар харылзааларны, логиктиг угаан- бодалын аас болгаш бижимел хевирге шын тургузуп билири;
- бердинген статья-биле ажылдап билири (статьяның кол бодалын тодарадып, планын тургузары).

Коммуникативтиг (Коммуникативные)

Өөреникчилерниң өөренип алган турар билиглери:

- бөлүккө ажылдап өөренири; бодунуң бодалындан аңгыда эжиниң үзел- бодалын база дыңнап үнелеп билири;
- түңнел үндүрерде бодунуң бодалын тайылбырлап билири болгаш эш ооруннун узел-бодалы- биле деңнештирип билири;
- эжинге херек медээни шын тода дамчыдып билири;
- демнига жыл үезинде эжинге дузаны чедирери, бот-боттарын хынажып билири;
- диалог чугааны чорудуп билири;
- салдырган сорулгаларны чедип алырда чугааны шын тургузуп билири;

Өөреникчилерниң өөренип алыр аргалары:

- салып алган сорулгаларны чедип алырда, өске кижилерниң үзел- бодалдарын база дыңнап билири;
- бөлүк-биле ажыл үезинде чогуур айтырыгларны салып билири.

3-ку класстын доозукчузунун билиинге негелделер

Эге нити өөрөдилге чериниң доозукчузу «Литературлуг номчулга» деп эртемни өөрөнгөн түңнелинде:

1. Бодунуң моон соңгаар сайзыраарыңга база өске эртемнерни чедишкенингиң шингээдип алырыңга номчулганың ужур-дузанын медресе билген турар болгаш үзүктөл чок номчулга долгандыр турар хүрээлелди, делегейни база бодун билипалырыңга чугулаарга деп чүүлдү шингээдип алган турар ужурлуг;
2. Чечен чогаалды бүрүнү-биле үнелеп хүлээвишаан, номчаан чүүлүңге хамаарыштыр сеткил-сагыш хайныышкынныг харыныберип, бодунуң бодалын илередип, чугаалажып турар кижизиниң бодалын хүндүлөп билир кылдыр өөрөнгөн турар;
3. Россияның өске чоннарының культура-төөгүлүг байлаа база бүгү кижилер төрөлгөтөнниң үлегерлери-биле, ол ышкаш тыва, орус классиктиг уруглар чогаалчыларның чогаалдары-биле таныжар аргалыг болур. Чогаалдарның дузаны-биле «эки», «багай», «чөптүг чорук», «шынчы чорук», «харыысалга», «алыс күзел», «човаачал», «дузааргак», «кээргээчел» деп этиктиг билиглерни угаап, сагыш-сеткил база мөзү-бүдүш талазы-биле үнелелдери хевирлеттинген турар ужурлуг;
4. Амыдыралыңга төрөл, өг-бүлө, кожа-хелбээ база эп-найыралдыг харылзааларның чугулазын билип эгелээр болгаш «найырал», «бот-боттарын билчири», «бот-боттарыңга дузалажыры», «хүндүлөл», «ынакшыл», «төрөлзирек» болурунун дугайында билиглерни угаап бодаар аргалыг болур. Ол ышкаш бодунун үе чергези база улуг кижилер-биле харылзаа тударынын негелделери болгаш аргалары-биле таныжып, бодунун болгаш чогаалдын маадырларынын ажил-херектерин деннеп коор билиглери хевирлеттинер;
5. Чечен чогаалды уран чуулдун онзагай хевири деп шингээдип, ону уран чуулдун өске хевирлери-биле деннеп ооренип алган турар;
6. Оорөдилге база эртем-нептеренгей литература-биле ажилдаар эге билиглерни алыр болгаш практиктиг ажылыңга херек медээни тып болгаш ажилдап билир кылдыр ооренип алган турар.

Чугаанын хевирлери болгаш номчукчу ажил чорудулгазыңга хамаарыштыр негелделер:

Эге школанын доозукчузунун өөренип алган турар ужурлуг чуулдери:

- номчулганын сорулгаларын билген турар (номчукчунун сонургалын хандыраары-биле, номчуттунар дуржулгазын чедип алыры-биле, бодалдар болгаш барымдаалар, бадыткалдар болгаш өске медээлер тывары-биле);

- сөзүглелдин янзы-буру хевирлеринин утказын медреселдиг хулээп алыры (дынналдыр база иштинде номчуп тура, дыннап тура), оларнын тускай хевирлерин тодарадыры (чечен, эртем-нептеренгей, ооредилге, тайылбырлык), чогаалдын кол бодалы болгаш маадырларын тодарадыры, чогаалдын утказынын аайы-биле айтырыгларга харыылаары, болуушкуннарнын дес-дараалаашкаан тодарадыры, дыннаан азы номчаан ооредилге, эртем-нептеренгей база чечен чогаал созуглелинге айтырыгларны салыры;
- чогаалдын созуглелинге азы берген темага даянып, бодунун бодалын улуг эвес хемчээлдиг монолог чугаахевирлиг тургузары (тоожуушкун, тодарадып чугаалаары, угаап бодаары);
- чугаа этикединин дурумнерин сагып, янзы-буру ооредилге болгаш амыдыралдын байдалынга диалог чорудары, номчаан азы дыннаан чогаалын сайгарып турда, диалог чугаага киржири;
- сос-биле ажылдаары (состун хой уткалыын, дорт болгаш доора уткаларын тодарадыр, бодунун сос курлавырын байыдары);
- номчаан чуулунун утказын билип турар кылдыр темпилиг номчуур (дынналдыр, иштинде);
- хемчээли назы-хар, клазынга дугжуп турар кылдыр чогаалдарны медреселдиг болгаш аянынг номчуур;
- номчаан чогаалының мөзу-шынар талазы-биле утказын тодарадып, маадырларнын аажы-чаңының алыс ужурун сайгарып, боду туннелдерни кылыр, маадырларнын ажыл-херектерин мөзу-шынарнын унелелдери-биле дензигуурлээр;
- янзы-буру хевирнин сөзүглелдерин сайгарары-биле бодун аргаларны ажыглаар: чогаалдын кол бодалын тодарадыр болгаш чылдагаан харылзааларын тодарадыр; созуглелди кезектерге чарып, ат бээр; боду план тургузар; авторнун маадырга, болуп турар болуушкуннарга хамаарылгазын тодарадыры-биле ажыглаан уран аргаларын тывар (деннелге, диригжидилге, метафора);
- эртем-нептеренгей, ооредиглиг база чечен чогаал созуглелинин онзагайын барымдаалап, номчаан азы дыннаан чуулунун утказын дамчыдар; созуглелдин утказын катаптап чугаалаары (долу азы шилилгелиг);
- номчаан чуулун демниг сайгарар, сөзүглелге азы бодунун дуржулгазынга даянып, бодалын бадыткаар;
- чогаалдын адын азы допчузун көргөш, номнун дугайындабилип алыры, берген темага библиотекадан херек номну дууштур шилип тывар;

- берген үлегерге даянып, чечен чогаалдын кыска аннотациязын тургузар (автору, ады, темазы, номчууру-биле сумелер);
- алфавиттиг каталогту база назы-харынга дуушкен словарьлар болгаш тайылбыр литератураны боду ажыглаар.

Бо ажылчын программа 1 чыл иштинде күүседип, чедип алырынче угланган.

3-ку класска ажыглаар өөрөдилге-методиктиг комплекс:

1. Тыва Республиканын нити өөрөдилгезиниңкүрүне стандартының национал-девискээр кезээ. Национально-региональный компонент государственного стандарта общего образования Республики Тыва.- Кызыл: Тув. кн. Изд-во, 2006.
2. 1-4 класстарга тыва дыл болгаш номчулга программасы /А.К.Ойдан-оол, Э.Д.Ондартургускан.-Кызыл:ТывНУЧ, 2011.
3. «Төрээн чугаа» 2-4 класстарга чижек өөрөдилге программасы /Л.С.Кара-оолтургускан. -Кызыл: НШХИ, 2011.-28 ар.
4. Өөрөдилге ному «Литературлуг номчулга» 3 класс / Л.С. Кара-оол. – Кызыл: ИРНШ, 2013. – 160 с.
5. Ажылчын кыдырааш «Литературлуг номчулга» 3 класс / Л.С. Кара-оол. – Кызыл: 2013

**3-кү класска литературлугномчулга кичээлинге ажыглаар
календарь-тематиктиг планнаашкыны**

№	Кичээлдин темазы	Ай, хүнү	
		План-биле	Факт аайы- биле
1	Экии, литературлуг номчулга. Мөөрей «Угаанныглар, сагынгырлар», «Тыва черге йөрээл». Е. Танова	02.09	
2	Тывызыктар. Улегер домактар. Оюн удээн чугаалар. Узун-тыныш.Аккырмаа биле ийи» С. Сүрүң-оол. «Бодалга бодааным» Н.Носов	09.09	
3	«Ийи 2» Е. Танова Эдилелдин ээзинде» Ч. Ондар Күскү аргага» О. Сагаан-оол	16.09	
4	«Кайгамчыктыг картошка» Э.Кечил-оол. Кыштын тыныжы Ч.Ондар	23.09	
5	Харылзаалыг чугаа сайзырадылгазы. Чогаадыг. «Дүжүткүр күс».	30.09	
6	«Шартылаа биле кымыскаяк» Ю. Кюнзегеш.Ажыл Юрий Кунзегеш.«Арзылаң биле Пар» Салаалар О.Сувакпит	07.10	
7	«Мыйыг» К-Э. Кудажы. Ууттунмас тоорук С.Сурун-оол	14.10	
8	«Алдын шынаа» М. Пришвин. Чогум чул ол уруглар С. Комбу	21.10	
9	«Хек» С. Сүрүң-оол. «Кушкаштарның медээзи» Г. Скребицкий	11.11	
10	«Кыш» Б. Хөвөңмей «Кыштын шүлүкчүзү» М. Кенин-Лопсан. «Кыш». А. Пушкин	18.11	
11	«Харжыгаш». М. Кенин-Лопсан. КДН. «Хуулгаазын кыш». К.Ушинский.	25.11	
12	«Ак кодан». Л. Толстой. «Соок-Ирей». Л. Чадамба «Өскүс аңгыр». М. Кенин-Лопсан	02.12	
13	«Хүрээлелдикамгалаңар». Ч. Кара-Күске. Коллективтиг ажыл. Проект «Бойдусту камгаланар».	09.12	
14	«Эмнеп алган». О. Сувакпит. КДН. «Дээрге демисел». К.Кудажы.	16.12	
15	«Сагынгыр күске». С. Пюрбю «Угаанныг күске». С. Маршак	23.12	
16	«Кажар диң». С. Пюрбю «Оптуг чыккылаа» С.	13.01	

	<i>Пюрбю</i>		
17	«Бодаган». «Багай чанчыл». Т. Кызыл-оол. «Шола аттым» Э.Кечил-оол	20.01	
18	«Ийи алышкы». А. Барто КДН. «Эки турачы». О. Сувакпит	27.01	
19	Бистиңпроективис «Бистиң ачаларывыс (акыларывыс– Ада-чуртувустуң камгалакчылары»	03.02	
20	«Ием холу». Б. Хөвөңмей. «Ававыс чокта» С. Тока «Ава сөзүңдүңнавака». Э. Кечил-оол	10.02	
21	«Онзауе». О. Сагаан-оол. Часкы тарылга. Л. Чадамба	17.02	
22	«Чыраа кулун» «Хам Бөрү биле ШинчээчиБөрү». Хараганбажындадүк». (Тыва улустун тоолу) КДН. «Мактанкчыкүскелер» (Тибет улустун тоолу).	24.02	
23	«Мени таныыр» К. Ондар. «Сайдаяк». С. Комбу, «Оол биле кушкаш». О. Саган-оол	03.03	
24	«Эли коглу». О. Сагаан-оол Дуза дилээн адыг» (Тоогу чугаа)	10.03	
25	«АскырДагаа чүге даң бажынд аалгырар апарганыл?». «Дээлдиген уну» (Тоолчургу чугаа)	17.03	
26	«Чылгылаар мен». «Чунгу» Ч. Кара-Күске. «Таныжылга». А. Шоюн «Шериг-оолдуңолчазы». С. Сүрүң-оол	24.03	
27	«Алышкылар». Ч. Кара-Күске Чаан болгаш Моська». И. Крылов	07.04	
28	«Өшкү биле Бөрү». Л. Толстой. КДН. «Хараар-Коля» М. Эргеп.	14.04	
29	«Бят чок крокодил» (кхмер тоол) Ийи элчиген» (кыргыз улустуң тоолу)	21.04	
30	«Таңды кежии». К-Э. Кудажы. Чугаа сайзырадылгазы. Өөредилгелиг эдертиг «Чайын».	28.04	
31	«Муңгашталган балыктар». М. Кенин-Лопсан	05.05	
32	«Артыш». Е. Танова. Бистиң проективис «Мээң ынак чогаалчым»	12.05	
33	«Каас үе». Л. Чадамба, «Чодураа». С. Сүрүң-оол	19.05	
34	«Чайлагга». С. Сарыг-оол, «Солун чайым». Э. Кечил-оол.	26.05	

